

Изградихме здрави мостове към бизнеса

Доц. д-р Теодор Седларски, декан на Стопанския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

Да разговаряш с декана на Стопанския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ е интересно и зареждащо. Той говори разпалено и убедително. Гордее се с направеното от преподавателския екип на факултета и от факта, че студентите, които този екип подготвя, са най-предпочитани на пазара на труда, а стартовите им заплати са високи. За студентите с ново мислене, за преподаването като шоу, за връзката с бизнеса не като търсач на кадри, а като партньор в обучението разговаряме с доц. д-р Теодор Седларски.

– Г-н Седларски, всички университети твърдят, че подготвят кадри за бизнеса. Вие в Стопанския факултет на Софийския университет какви кадри и за кой тип бизнес подготвяте?

– В Стопанския факултет подготвяме най-добрите кадри за най-добрите компании. Това се потвърждава и формално от Рейтинговата система на българските висши училища. Откакто тя съществува, винаги заемаме първо място в професионално направление „Икономика“, а в направление „Администрация и управление“ си поделяме първото място с Американския университет в България. За специалностите „Икономика“ и „Стопанско управление“ (Бизнес администрация) сме признати и академично, и от бизнеса като мястото, където се създават иновации в образованието по икономика и управление у нас.

Поради нуждата от бързо въвеждане на съвременно образование по икономика и бизнес съобразно световните стандарти исторически първите програми на факултета са по американски образец и с финансовата подкрепа на USAID. Началото на международните връзки и на преподаването на световно равнище е поставено от американски гост-професори през 90-те години, дошли с дарения на съвременна учебна литература и провеждащи курсовете по начина, по който се изучават в техните университети. Впоследствие международният аспект на обучението във факултета се допълва от програми с двойни дипломи от френските университети в Лил и Бордо, а скоро след това и с немската бакалавърска програма по Стопанско управление с консорциум от немски университети. От Франция и Германия факултетът всяка година посреща голям брой гост-преподаватели, преподаващи дисциплините както на своите студенти. Добрата слава на преподаването по западни програми расте, включително с помощта на скоро създадения Френско-германски център за икономика и управление, както и на т.нар. Харвардски курсове към факултета, отворени безплатно за студенти от всички университети, по методика на Harvard Business School.

„При разговорите си с нас бизнесът заговори за възможността за изграждане на споделени работни пространства, инкубатори за прохождение фирми и т.нар. спиноф (spinoff) компании.“

– Казахте една много хубава дума – слава. Как един факултет придобива слава, след като толкова години дейността му е била прекъсната? Откъде взехте преподавателите?

– Деканът, основател на нашия факултет, е проф. д.ик.н. Георги Чобанов, който впоследствие е дългогодишен негов ръководител. Преподавателската му дейност започва във Факултета по математика и информатика (ФМИ) на Софийския университет, откъдето след възстановяването на Стопанския факултет идват част от преподавателите. Например доц. Цветан Игнатов, световно известен с т.нар. теорема на Игнатов (Ignatov's Theorem), който продължава да обучава студентите по статистика; проф. Боян Пенков и др. Така се поставя основата на друга отличителна черта на преподаването по икономика и управление във факултета – математическата и иконометрична подготовка на високо равнище. Това е една от причините нашите студенти да са най-предпочитани, когато кандидатстват за работа, и да получават големи начални заплати (което е в основата на високата оценка в рейтинга на българските университети). Работодателите са сигурни, че възпитаниците на Стопанския факултет са добре езиково подготвени икономически кадри с познания в количествените методи и са все по-търсени например в областта на големите масиви от данни (Big Data).

– Всеки мениджър на голяма фирма търси специалисти, които да му изготвят бизнес анализите, но как успявате да сте с едни гърди пред конкуренцията?

– Удовлетворени сме от бързината, с която факултетът се наложи като водеща институция за подготовка на специалисти в съзнанието на обществото и бизнеса. За това на първо място спомага разпространението на информацията за качеството на обучението от уста на уста – от студентите към техните бивши съученици в следващите випуски; между ръководителите, наели служители от Стопанския факултет; в екипите, от които възпитаниците на факултета са част; сред гост-лекторите от български и международни компании, които остават впечатлени от участието на студентите. Разбира се, подпомагането на налагането на „марката“ Стопански факултет е и сред основните задачи на деканското ръководство. Факултетът пръв сред българските образователни институции изгради преди години мрежа от много активно поддържани профили в социалните мрежи Facebook, LinkedIn, Twitter, Instagram, Flickr, където от години споделяме новините от случващото се в академичния живот, постиженията на студентите, на-

учните разработки с приложно значение. Когато записваме новоприетите първокурсници, задължително правим анкета за това, кое ги е ориентирало да кандидатстват при нас и повече от 90 процента споделят, че са научили за възможностите, които факултетът предлага, от интернет и от социалните мрежи. Силен положителен ефект в това отношение има партньорството ни с най-голямата българска застрахователна компания, която предлага стипендии на 10 студенти за целия период на обучението им в Стопанския факултет от различни български градове. Нашата аудитория са млади хора, които са осъзнали, че вместо да заминат в чужбина веднага след училище, имат по-голяма полза да останат в България. Те олицетворяват новото виждане, че в България е по-интересно и по-смислено да завършиш, после да отидеш на стаж в чужбина, може и магистратура, но тук ще намериш по-добра, по-удовлетворяваща реализация.

– Участвахте и в управлението на държавата като министър на икономиката в служебно правителство. Какво спечелихте там и дава ли то днес по-добро самочувствие?

– Време беше Стопанският факултет да има министър на икономиката, какво по-добро признание за нивото на факултета. Надявам се с това самочувствието на бившите и настоящите студенти да се е повишило допълнително, а и кандидат-студентите да се ориентират още по-добре накъде да се насочат. Лично за себе си спечелих опит, контакти, възможност да се задействат инициативи и да се даде гласност на идеи на национално равнище, които не могат да бъдат придобити лесно по друг начин. Приоритетите ми на министерския пост за тези три месеца бяха такива, по които може да се постигне бърз и видим резултат за краткото разполагаемо време и същевременно начертаващи потенциални посоки за развитие на икономически политики в бъдеще. Първо, издигане на предприемачеството, включително младежкото и социалното предприемачество като стратегическо поле за подпомагане от министерството с особена важност за икономическото развитие на страната „от долу нагоре“. Второ, фокус върху стартъп общността, популяризиране на постиженията ѝ и предимствата, които България предлага като място за стартиране на бизнес в световен план. Трето, акцент върху подготовката за настъпващата четвърта индустриална революция, разработване на стратегия за успешно възползване на предимствата и справяне с предизвикателствата, които т.нар. Индустрия 4.0 носи със себе си. Това

са области, по които в Стопанския факултет работим преди останалите, въвели сме специализирани курсове в учебната програма и сътрудничим с организации и компании, движещи тези развития в български условия. Именно обединяването на усилията на академичните среди, министерството и бизнеса за изграждане на нова визия за икономическия просперитет на България беше едно от основните направления, по които можем да се похвалим с успех.

екти, предлагайки отлични възможности за изнесена работа на служители от софийските офиси и от чужбина. Следващата обмисляна стъпка е създаването на споделени работни (co-working) пространства, които да приютят в съвременна офисна среда край морето дигиталните номади на новата икономика. Вече има фирми в България, които изнасят служителите от целия офис през зимата например в Коста Рика, защото обемът на оборотите и печалбите им позволява да

**«Днешните студенти са от това поколение, което вече си казва:
няма да замина сега в друга страна, защото тук ще си създавам връзки
с бъдещи работодатели или бизнес партньори, мога да започна собствен
предприемачески проект, подпомогнат от приятелите си.
Тук мога да се наслаждавам на студентския живот и същевременно
ще получа образование със същото качество като в чужбина.»**

– Добрите студенти остават в София или отиват да работят в чужбина? Какви шансове имат другите региони на България да привлекат добри специалисти?

– Друго важно развитие, което влезе във фокуса на икономическото министерство, беше неизбежното разпространение на феномена, наречен дигитално номадство, който се роди заедно с новите технологии и възможностите за дистанционна работа. Множеството нови, креативни индустрии, избуяващи в страната, където дигиталното номадство е норма при организацията на работата, дават възможност да се разпръснат инвестиции в българските региони. Човек, който довчера е работил в София, днес избира някакво красиво местенце в България, взема си лаптопа и работи там, където му харесва да живее. След време идват и други, започват да облагородяват средата, възниква нов социален живот. Със себе си носят платжоспособно търсене на местни продукти и услуги, доставки на материали и техника и постепенно оформят нови центрове на икономическа активност, успоредно на растящите традиционни места за големи инвестиции като Икономическата зона „Тракия“ край Пловдив, Варна, разрастващата се индустриална зона в Бургас, индустриалния парк край Шумен и т.н.

Местата за споделена работа и съответно живот (от англ. co-working & co-living spaces) вече са навлезли в родната действителност и се разширяват в различни точки на страната, често незабелязано за общественото внимание, отклонено от другите теми на масовите медии. За разпространението на нови форми на работа и професионална реализация допринася обстоятелството, че България е на водещи позиции в света по скоростта на интернет и достъпността на мрежата. В тази връзка продължаваме работата например с общината в Бургас – градът прави решителни стъпки да се превърне в привлекателно място за работа на млади професионалисти в дигиталната сфера чрез образователни и инфраструктурни про-

заведат програмистите на някое райско кътче, като при това производителността не намалява. Това е още едно от изключително положителните неща, които се случват в България, но за които се чува малко. По традиция ние не оценяваме правилно възможностите, които растящата българска икономика предоставя на младите и амбициозни хора, ориентирани към създаването на нещо свое и ново. В момента България привлича западни инвестиции, част от които се завръщат от Индия и Китай обратно в ЕС, възползвайки се от културната близост и атрактивните икономически условия. Ролята на пренасочването на медийното внимание към тези положителни развития в света на бизнеса, иновациите, социалното предприемачество е ключова за намирането на новата посока на развитие на българската икономика, споделена от всички.

– Партньорството Ви с кои сектори от икономиката е най-силно?

– Поддържаме контакти с широк кръг компании, които са осъзнали предимствата на работата с факултета за динамичното си развитие. Преди години започнахме с презентации на водещи български и западни фирми с бизнес у нас при пълни зали със студенти. Постепенно тази форма на контакт със студентите загуби привлекателността си и днес компаниите, които участват в живота на факултета чрез инициативи на Бизнес клуба, на Кариерния център, на Алумни сдружението или като изпращат гост-лектори от практиката в занятията на преподавателите, трябва да бъдат доста по-изобретателни. Те например подготвят казуси от своята дейност, които представят в началото на семействата, за да могат студентите да разработват колективни решения по време на занятията – с методологическата подкрепа на преподавателите и представители на фирмите, а след това мениджърите оценяват работата на екипите и награждават най-добрите предложения. Тези награди могат да са във формата на платени стажове на привлекателни позиции, сти-

пендии, достъп до специфични бази данни, допълнителни фирмени обучения, предложения за работа. Във факултета беше въведен форматът „Съвет на менторите“ на отделни магистърски програми, включващ представители на бизнеса – потребители на кадрите, които се подготвят в тях и явяващ се своеобразно настоятелство на програмите, което помага за поддържане на съответствие на учебното съдържание с нуждите на реалните работни места във фирмите. Благодарни сме на компаниите, които се включват във видимото подобряване и модернизиране на материалната среда за обучение на студентите. Няколко български банки ремонтираха и обзаведоха големи лекционни зали. Една от водещите консултантски фирми от т.нар. „Голяма четворка“, както и влиятелна западна фирма у нас, специализирана в бизнес анализи с помощта на големи данни, също оборудваха зали и компютърни лаборатории. Големите аутсорсинг фирми на българския пазар поддържат активна връзка с нас и периодично ни подпомагат с проекти за създаване на споделени работни места за студентите в сградата, креативно приложение на електронни устройства и др. От чисто маркетингова гледна точка тези разходи на фирмите произвеждат сериозен ефект за тях, напомняйки чрез логата на дарителите всекидневно на стотици студенти за силното пазарно присъствие на компаниите. Ползите обаче са двойни, защото студентите се убеждават, че тези фирми са заинтересовани от тяхното развитие, подпомагат факултета и така затвърждават чувството им, че са направили правилния избор на предпочитано от бизнеса учебно заведение.

– Какви съвместни проекти имате с бизнеса?

– Много компании, понякога притиснати да установят контакт с нас от необходимостта от качествена работна ръка, откриват, че могат да започнат плодотворни съвместни инициативи със Стопанския факултет, да чуят интересни идеи при обогатяващ за двете страни контакт със студентите, да опознаят лично най-добрите от тях. В диалога установяват, че крачката до съвместни бизнес проекти не е голяма – големи вериги магазини поръчват анализ на големите данни от маркетинговите си кампании на екипи от специалисти във факултета, регионалният офис на водещия производител на безалкохолни напитки в света разработва съвместни обучения за служителите си в Стопанския факултет, лидерът в областта на ERP системите работи по проект за създаване на свой университетски център съвместно с факултета. При разговорите си с нас бизнесът заговори за възможността за изграждане на споделени работни пространства, инкубатори за проходящи фирми и т.нар. спиноф (spinoff) компании. С влиятелни български клъстери сме договорили програми, в рамките на които докторанти работят по важни за предприятията теми, споделят резултатите си с тях и получават допълнителна стипендия, с компании разработваме т.нар. сандвич програми. Договаряме с фирмите младият човек да има възможност да работи например на 4-часов работен ден в банка или в друг вид компания, а останалата част от деня да е свобод-

ВИЗИТНА КАРТИЧКА

Доцент д-р Теодор Седларски е най-младият декан в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. На 36 години през 2015 г. е избран да ръководи Стопанския факултет, който от години е на първо място в професионално направление „Икономика“ в официалния рейтинг на Министерството на образованието и науката (МОН). Академичен директор на Центъра за икономически стратегии и конкурентоспособност към СУ. Ръководител на Центъра за икономически теории и стопански политики (ЦИТСП) към университета. Съпредседател на Френско-германския център за приложни изследвания по икономика и управление към СУ.

Служебен министър на икономиката (януари-май 2017 г.).

на за лекции. В България се засилва гледът за модерно мислещи хора, владеещи езици, които имат широк поглед към света и новите форми на работа, и Стопанският факултет се налага като мястото, където те се обучават.

Радва ни и фактът, че много бързо расте интересът и на чуждестранни студенти към факултета. Стопанският факултет е все по-видим извън страната с международните си научни форуми, съвместните магистърски и докторантски семинари със западни университети, включването на обменните студенти по програмата Еразъм+ в инициативи на студентските ни организации. Броят на гостуващите студенти от Европа, Китай и Япония нараства от година на година – те научават, че тук е мястото, където в България мо-

„Увеличават се компаниите, които се обръщат към нас, когато имат идеи за съвместни проекти с някои от българските университети. Радваме се, че сме първият им избор. В деловите среди се е разчуло, че дадена съвместна дейност може да бъде задвижена най-бързо и ефективно в Стопанския факултет и тук те ще намерят общ език.“

гат да слушат лекции по бизнес администрация и икономика на английски, немски или френски език и нерядко след изтичането на програмите им решават да се завърнат у нас, използвайки други възможности за обмен. Това не е незначителен факт, тъй като досега България няма утвърден имидж в чужбина относно преподаването на тези специалности за разлика например от медицината, която привлича огромен брой студенти от цял свят в българските медицински университети. Крачка напред в това отношение е т.нар. платинена (пълна) акредитация на нашата магистърска програма „Счетоводство и одит“ от Международната асоциация на сертифицираните експерт-счетоводители ACCA (Association of Chartered Certified Accountants), която на практика дава гаранция на завършилите студенти, че придобитата квалификация се признава в цял свят.

– В началото на 2018 г. сме и не мога да не Ви попитам какви са новите Ви начинания, какви проекти ще развivate тази година?

– Приближаваме се до официалното обявяване на прием в нова бакалавърска програма „Счетоводство, финанси и дигитални приложения“ изцяло на английски език. С този нов образователен продукт ще предложим на студентите предимствата на международно признатото ниво на счетоводното обучение при нас, както и от сътрудничеството ни с българската CFA асоциация (Chartered Financial Analyst) в областта на образованието по финанси, което има за цел да заси-

ли значително подготовката за сертифицирането на завършващите специалисти. Надяваме се да напредне допълнително и акредитирането по линия на другата влиятелна международна организация на счетоводителите ICAEW (Institute of Chartered Accountants in England and Wales), с която поддържаме близки връзки. Счетоводството и финансите са желани направления за задълбочаване на знанията на студентите в Стопанския факултет, подобно например и на маркетинга, където можем да се похвалим с голям интерес към наскоро откритата магистърска програма „Дигитален маркетинг“, чието създаване нашите студенти сами пожелаха.

Отделно от иновациите в учебното съдържание и партньорствата с бизнеса по отношение на обучението сме поели като мисия обновяването на външните пространства около сградата на Стопанския факултет в т.нар. кампус „Изток“ на Софийския университет на бул. Цариградско шосе, непосредствено пред институтския комплекс на БАН. В партньорство с Академия „Градът“ през лятото беше проведен национален архитектурен конкурс на проект за създаване на споделено парково пространство за студентите на факултетите, които имат сгради в кампуса. От професионалното жури бяха избрани проектите победители и сега подготвяме осъществяването на идеите, предложени в тях. Провеждаме разговори със Столична община за „брандирането“ на цялото каре като „Sofia Science Park“, което по-ефективно да фокусира вниманието на обществото и инвеститорите върху добавената стойност за икономиката, създавана от факултетите и научните институти на тази територия.

Лично планирано начинание през 2018 г. е активизирането на кампания за отпадане на често неформално самоналожените ограничения за споменаване на търговски марки в национални медии, когато става дума за новини и особено за такива, свързани със социалната отговорност и приноса на компаниите за подобряване на средата за живот в различни региони на страната. Голяма част от икономическия песимизъм в страната се дължи именно на неадекватното отразяване на всичко добро в стопански план, което се случва. Средностатистическият човек, който си спомня пропагандните лозунги за всяко предприятие, което страната имаше в предишната обществено-икономическа система, добива впечатлението, че сега „нямаме“ фабрики, иновативни дигитални индустрии, свръхмодерни производства, които завоюват разширяващи се пазарни дялове този път в действителна конкуренция с производители от цял свят. Защото не ни е позволено да споменаваме имената на всичко това, което „имаме“, и да съобщаваме за успехите, които се постигат ежедневно. Елемент от тази инициатива вероятно ще е създаването на кратък телевизионен формат в сътрудничество с Факултета по журналистика и масова комуникация на Софийския университет, представящ постиженията на днешната българска индустрия и иновативни компании, които ги осъществяват, с техните имена. 📍

Богиня МАТЕВА